

Apotecaris, metges, cirurgians, manescals i hospitalers documentats a Tàrrrega entre 1491 i 1562

Documented apothecaries, surgeons, equerries and hospitalists
in Tàrrrega between 1491 and 1562

Josep M. SECANELL ROCA

Farmacèutic de Santa Margarida de Montbui. C.E.: jmsecanell001@cofb.net

Resum - Es presenten els resultats de la recerca sobre professionals sanitaris documentats a l'Arxiu Notarial de Tàrrrega als segles XV i XVI.

Paraules clau: Apotecaris, Tàrrrega, segle XV, segle XVI.

Abstract - The results of the research on health professionals documented in the Notarial Archive of Tàrrrega in the 15th and 16th centuries are presented.

Keywords: Apothecaries, Tàrrrega, 15th century, 16th century.

Introducció

Es fa una recerca dels professionals sanitaris (apotecaris, metges, cirurgians, manescals i hospitalers) a l'Arxiu Notarial de Tàrrrega conservat a l'Arxiu Històric de Protocols de Cervera.¹

La documentació notarial de Tàrrrega en els anys 1500 no és molt extensa, per pèrdua de lligalls: comprèn la producció de 8 notaris amb un total de 80 manuals.² No es conserva documentació anterior al 1484.

Resultats

Malgrat això, es comptabilitzen 30 apotecaris, 31 metges, 27 cirurgians, 10 hospitalers o administradors de l'hospital, i 11 manescals o veterinaris, que poden ser alguns més a causa de la molt probable presència de pares i fills amb el mateix nom i professió (Taula 1). Hi consten amb la data de l'escriptura més antiga on apareixen. Es localitzen també 33 apotecaris, 11 metges 20 cirurgians i 2 manescals de poblacions veïnes, que atorguen escriptures a Tàrrrega. (Taula 2).

¹ A l'Arxiu Comarcal de la Segarra, Cervera.

² CANELA GARAYOA, M; GARRABOU PERES, M. Catàleg dels protocols de Cervera. Barcelona: Fundació Noguera, 1985, p 183.

Taula 1. Apotecaris, metges, cirurgians, hospitalers i manescals documentats a Tàrrrega els anys 1500 (A: apotecari; M: metge; C: cirurgià; H: hospitaler; Mn: manescal)

	Nom	Professió	Notes	Any	Notari	Document
1	Abenacaya, Jucef	M	jueu	1491	G. Vidal	4.427
2	Abenacii, Davii	M	jueu	1491	G. Vidal	4.427
3	Çalom, Isach	M	jueu	1491	G. Vidal	4.427
4	Castelló, Joan	M		1491	G. Vidal	4.429
5	Cirerols, Francesc	A	difunt el 1524	1491	G. Vidal	4.429
6	Ponces, Joan	A	difunt el 1524	1491	G. Vidal	4.429
7	Segarra, Joan	A	difunt el 1531; pare de Mateu Segarra	1491	G. Vidal	4.429
8	Armengol, Antoni	C		1499	C. Vidal	4.430
9	Bellver, Vicens	C	mestre	1499	C. Vidal	4.430
10	Ponces, Francesc	A	pare de Joan Ponces	1499	C. Vidal	4.430
11	Florensa, Pere	A	difunt el 1524	1499	C. Vidal	4.430
12	Cisteró, Francesc	C		1501	C. Vidal	4.431
13	Dezlor, Joan	M	honorable	1501	C. Vidal	4.431
14	Bellver, Joan	C		1505	C. Vidal	4.432
15	Mir, Gabriel	A		1518	C. Vidal	4.433
16	Bonet, Joan	M		1522	C. Vidal	4.434
17	Ferrero, Miquel	M	magnífic; difunt el 1524	1522	C. Vidal	4.434
18	Bellver, Joan	M	discret, difunt	1524	J. Nuet	4.454
19	Navarro, Andreu	M	difunt el 1528	1524	F. Ponces	4.436
20	Rialp, Gabriel	Mn		1524	F. Ponces	4.436
21	Salvany, Nadal	A	difunt el 1572	1524	J. Nuet	4.454
22	Arenes, Georgius	Mn		1525	F. Ponces	4.452
23	Vernet, Joan	H	prior casa St. Antoni	1525	F. Ponces	4.451
24	Bellver, Francesc	C	difunt	1527	F. Ponces	4.437
25	Correges, Raymundus de	C		1527	F. Ponces	4.453
26	Mir, Joan	A		1527	F. Ponces	4.437
27	Prunera, Antoni	M		1527	F. Ponces	4.437
28	Segarra, Mateu	A	honorable	1527	F. Ponces	4.437
29	Fuster, Miquel	C		1528	J. Nuet	4.455
30	Sagarra, Mateu	A		1531	J. Nuet	4.455
31	Sala, Joan	C	mestre	1531	J. Nuet	4.455
32	Salvany, Berenguer	A	difunt	1531	J. Nuet	4.455
33	Aleu, Joan	M	mestre en arts i medicina	1534	F. Ponces	4.438
34	Cervera, Andreu	A		1534	F. Ponces	4.438
35	Correges, Arnau de	C		1534	F. Ponces	4.438
36	Seix, Antoni	M	mestre en arts i medicina	1544	F. Ponces	4.447
37	Maçanes, Francesc	H	prior casa St. Antoni	1545	F. Ponces	4.448
38	Jordi (?), Joan	C		1548	F. Ponces	4.440
39	Carles, Miquel	A		1551	F. Ponces	4.441
40	Renyer, Baltasar (a) spitaler	C, H	hospitaler	1551	F. Ponces	4.441
41	Bergamo, Francesc	M	en arts i medicina lector	1555	F. Ponces	4.442
42	Correger, Joan	C		1555	F. Ponces	4.442
43	Rengel, Baltassar	C		1555	F. Ponces	4.143
44	Barba, Pere	C	difunt	1561	P.B. Rabassa	4.459
45	Barberà, Jaume	A		1561	F. Ponces	4.444
46	Correges, Joan de	C	honorable, difunt el 1573	1561	F. Ponces	4.444
47	Martí, Felip	A	honorable el 1572; difunt el 1585	1561	F. Ponces	4.444
48	Merola, Jeroni	M	magnífic Dr. en arts i medicina; de Balaguer	1561	F. Ponces	4.444
49	Uguet, Gil	Mn		1561	F. Ponces	4.444
50	Reguer, Egidi	Mn		1566	P.B. Rabassa	4.462
51	Prats, Joan	A		1569	P.B. Rabassa	4.462
52	Salvany, Francesc	A	fill de Nadal Salvany; difunt el 1595	1569	P.B. Rabassa	4.462
53	Guanzer, Andreu	A		1571	P.B. Rabassa	4.465

	Nom	Professió	Notes	Any	Notari	Document
54	Jordà, Francesc	A		1571	P.B. Rabassa	4.465
55	Ferrer, Joan	M	en arts i medicina mestre, dr el 1577	1572	F. Ponces	4.445
56	Montaner, Rafael	A		1572	F. Ponces	4.445
57	Puig, Pere	C		1572	F. Ponces	4.445
58	Segarra, Jaume	M	en arts i medicina mestre	1572	F. Ponces	4.445
59	Tolrà, Joan Baptista	M	en arts i medicina doctor	1572	F. Ponces	4.445
60	Montaner, Lluís	A		1573	P.B. Rabassa	4.467
61	Teixidor, Pascasi	H	capità hospitals Tàrrrega	1573	P.B. Rabassa	4.467
62	Tomàs, Joan	H	capità hospitals Tàrrrega	1573	P.B. Rabassa	4.467
63	Ferrer, Gaspar	M	dr med; oriünd de Valls	1575	P.B. Rabassa	4.468
64	Guanzer, Pere	A		1575	P.B. Rabassa	4.468
65	Codonyer, Gabriel	C		1577	P.B. Rabassa	4.470
66	Pinna, Gaspar	A		1577	P.B. Rabassa	4.470
67	Pons, Joan	H	hospitaler	1577	P.B. Rabassa	4.470
68	Gonzalez, Joan	H	hospitaler	1580	P.B. Rabassa	4.473
69	Rovira, Antoni	M	magnífic	1580	P.B. Rabassa	4.473
70	Merola, NN	Mn		1583	P.B. Rabassa	4.475
71	Segarra, Jaume	M, H	dr med, capità hospitals Tàrrrega, (+) el 1598	1584	P.B. Rabassa	4.476
72	Teixidor, Joan	Mn	ferrer i manescal	1584	P.B. Rabassa	4.476
73	Forn, Pere	C		1585	P.B. Rabassa	4.477
74	Regis, Joan	M	magnífic	1586	P.B. Rabassa	4.479
75	Cerdà, Francesc	C	oriünd de Lleida	1587	P.B. Rabassa	4.479
76	Cubells, Francesc	C		1587	P.B. Rabassa	4.479
77	Dorreda, Joan	Mn		1588	P.B. Rabassa	4.480
78	Mateu, Jaume	M	doctor en arts i medicina	1588	P.B. Rabassa	4.480
79	Perayre, Joan	M	de Sant Llorenç de Morunys	1590	P.B. Rabassa	4.482
80	Rueda, Joan de	Mn		1590	P.B. Rabassa	4.481
81	Castanyer, Joan	Mn		1592	P.B. Rabassa	4.483
82	Navarro, Andreu	A		1592	P.B. Rabassa	4.483
83	Guiu, Dominicus	M		1593	P.B. Rabassa	4.484
84	Saldoni, Joan	M	dr en arts i medicina	1593	P.B. Rabassa	4.484
85	Deyblusqueta, Dominicus	C		1594	P.B. Rabassa	4.485
86	Oliva, Jacob	A		1594	P.B. Rabassa	4.485
87	Rueda, Joan de	Mn		1594	P.B. Rabassa	4.485
88	Vinyes, Geroni	A	difunt el 1601	1594	P.B. Rabassa	4.485
89	Ayans, Miquel de	C		1596	M. Molner	4.496
90	Corcó, Agustí	A	jove apotecari	1596	M. Corcó	4.515
91	Aians, Miquel de	C		1597	M. Corcó	4.515
92	Font, Pere	C		1597	M. Corcó	4.515
93	Mel, Miquel de la	Mn		1597	M. Corcó	4.515
94	Segarra, Joan	A	de Piera	1597	M. Corcó	4.515
95	Stanch (Estany); Pere	M	doctor en medicina	1597	M. Corcó	4.515
96	Vernis, Joan	M	doctor en medicina	1597	M. Molner	4.496
97	Avero, J. Martí	M	magnífic doctor, difunt	1598	M. Corcó	4.515
98	Llobera, Bernat	H	hospitaler, hospital de pobres de Jesucrist	1598	P.B. Rabassa	4.487
99	Avero, Geroni de	M	magnífic doctor en medicina	1600	M. Molner	4.499
100	Bover, Joan	C		1600	M. Molner	4.499
101	Teixidor, Tomàs	A		1600	M. Molner	4.499
102	Vernis, Joan Baptista	M	batxiller en medicina	1600	M. Corcó	4.518
103	Bover, Joan	C		1601	M. Corcó	4.518
104	Ferrer, Joan	H	hospitaler	1601	M. Corcó	4.518
105	Malla, Pere	C		1601	M. Molner	4.500
106	Moles, Josep	M	doctor en medicina	1601	M. Corcó	4.518
107	Oliva, Joan	A		1601	M. Corcó	4.518
Recompte resum			A=30 / M=31 / C=27 / H=10 / Mn=11			

Taula 2. Sanitaris foranis documentats a Tàrrrega els anys 1500 (A: apotecari; M: metge; C: cirurgia; Mn: manescal)

	Nom	Professió	Observacions	Població	Any	Notari	Document
1	Solzina, Joan	A		Arbeca	1491	G. Vidal	4.427
	Esteve, Francesc (III)	A		Calaf	1499	C. Vidal	4.430
3	Nin, Andreu	A		Cervera	1499	C. Vidal	4.430
4	Esteve, Bernat (I)	A		Calaf	1501	C. Vidal	4.431
5	Pedrosell, Bernat	A		Cervera	1505	C. Vidal	4.432
6	Castelló, Joan	M		Linyola	1505	C. Vidal	4.432
7	Esteve, Bernat (II)	A		Montblanc	1505	C. Vidal	4.432
8	Queraltó, Joan	A		Montblanc	1505	C. Vidal	4.432
9	Vilafranca, Jaume	A		?	1518	C. Vidal	4.433
10	Gasol, Joan	C		Cervera	1518	C. Vidal	4.433
11	Solsona, Antoni	A		Reus	1518	C. Vidal	4.433
12	Solsona, Francesc	A		Reus	1518	C. Vidal	4.433
13	Palau, Joan	A		Bellpuig	1524	J. Nuet	4.454
14	Trullols, Honofre	C		Montblanc	1524	J. Nuet	4.454
15	Cortés, Jaume	A	honorable	Verdú	1524	J. Nuet	4.454
16	Cortès, Joan	C		Agramunt	1527	F. Ponces	4.437
17	Bru, Francesc	A	honorable	Cervera	1527	F. Ponces	4.437
18	Tudela, Mateu	A		Cervera	1527	F. Ponces	4.437
19	Salas, Jacobus	C		Balaguer	1528	J. Nuet	4.455
20	Lladan, Antoni	C		Bellpuig	1534	F. Ponces	4.438
21	Llor, Jeroni	C		Guissona	1544	F. Ponces	4.447
22	Riubregós, Pere	A		Guissona	1544	F. Ponces	4.447
23	Belart, Joan	C		Barcelona	1545	F. Ponces	4.439
24	Solsona, Geroni	A		Reus	1545	F. Ponces	4.439
25	Puig, Joan	C		Verdú	1545	F. Ponces	4.439
26	Castanyer, Joan	Mn		Bellpuig	1549	F. Ponces	4.449
27	Castell, Joan	A		?	1551	F. Ponces	4.441
28	Ossés (?), Joaquim	M	doctor en medicina	Barcelona	1551	F. Ponces	4.441
29	Albereda, Tomàs	M		Bellpuig	1551	F. Ponces	4.441
30	Restoll, Joan	A		Cervera	1551	F. Ponces	4.441
31	Millars, Agustí	A		Igualada	1551	F. Ponces	4.441
32	Alegre, Jaume	M	mestre en arts i medicina	Cervera	1561	F. Ponces	4.444
33	Sala, Francesc	A		Igualada	1561	F. Ponces	4.444
34	Torres, Montserrat	A	honorable	Agramunt	1562	P.B. Rabassa	4.460
35	Cornau, Joan del	C	de Baiona, Regne de França	Baiona	1562	P.B. Rabassa	4.460
36	Romiguera, Jaume	C		Vimbodí	1562	P.B. Rabassa	4.460
37	Romiguera, Joan	C		Vimbodí	1562	P.B. Rabassa	4.460
38	Barba, Tomàs	C		Ponts	1569	P.B. Rabassa	4.462
39	Torres, Antoni	A	pare de Joan i Montserrat Torres	Agramunt	1572	F. Ponces	4.445
40	Torres, Joan	A		Agramunt	1572	F. Ponces	4.445
41	Avinent, Pere	Mn		Anglesola	1578	P.B. Rabassa	4.471
42	Aguilar, Lluís	C		Balaguer	1582	P.B. Rabassa	4.474
43	Borrjana, Jeroni	A		Balaguer	1582	P.B. Rabassa	4.474
44	Fernandez, Joan	C		Balaguer	1582	P.B. Rabassa	4.474
45	Moragues, Montserrat	A		Balaguer	1582	P.B. Rabassa	4.474
46	Queralt, Pere	A	discret	Balaguer	1582	P.B. Rabassa	4.474
47	Ribes, Francesc	C		Balaguer	1582	P.B. Rabassa	4.474
48	Semfarra, Martí	A		Balaguer	1582	P.B. Rabassa	4.474
49	Soler, Miquel	A		Balaguer	1582	P.B. Rabassa	4.474
50	Llelosí, Frederic	M	batxiller en medicina	Barcelona	1582	P.B. Rabassa	4.474
51	Ferrer, Cosme	C		Castelló de Farfanya	1583	P.B. Rabassa	4.475
52	Fuster, Miquel	C		L'Espluga de Francolí	1583	P.B. Rabassa	4.475
53	Soler, Mateu	C		Agramunt	1587	P.B. Rabassa	4.479
54	Ynyigo, Geroni	A		Bellpuig	1588	P.B. Rabassa	4.480

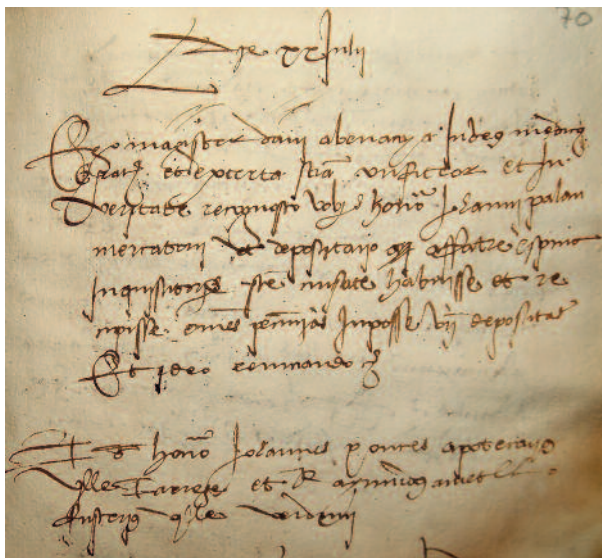
	Nom	Professió	Observacions	Població	Any	Notari	Document
55	Prats, Joan	A		La Seu d'Ur.	1588	P.B. Rabassa	4.480
56	Boldú, Bartomeu	M	doctor en arts i medicina	Les Borges B.	1588	P.B. Rabassa	4.480
57	Puig, Joan	C		Cervera	1590	P.B. Rabassa	4.481
58	Verdeny, Geroni	M		Puigcerdà	1593	P.B. Rabassa	4.484
59	Tria, Joan	A		Igualada	1594	P.B. Rabassa	4.485
60	Arnal, Joan	M	doctor en medicina	Bellpuig	1597	M. Molner	4.496
61	Dolcet, Antoni	C		Lleida	1597	M. Molner	4.496
62	Oleguer, Pere	A		Arbeca	1598	M. Molner	4.497
63	Pellicer, Josep	M	en arts i medicina doctor	Lleida	1598	M. Corcó	4.515
64	Bruguera, Onofre de	M	donzell; doctor en medicina	Barcelona	1600	M. Molner	4.499
65	Jover, Nicolau	M	doctor en medicina	Bellpuig	1600	M. Molner	4.499
66	Poncich, Joan	A		Barcelona	1601	M. Corcó	4.518
Total (Resum)			A=33 / M=11 / C=20 / Mn=2				

Comentari

La majoria d'escriptures refereixen negocis particulars. Alguns exemples d'actuacions privades o professionals, poden ser aquests:

20 de juliol del 1491.

L'honorable Joan Ponces, apotecari de Tàrraga, fa de testimoni en una escriptura en la que David Abenaci, metge jueu, reconeix a Joan Palau, mercader, com a dipositari.³ (Fig.1)

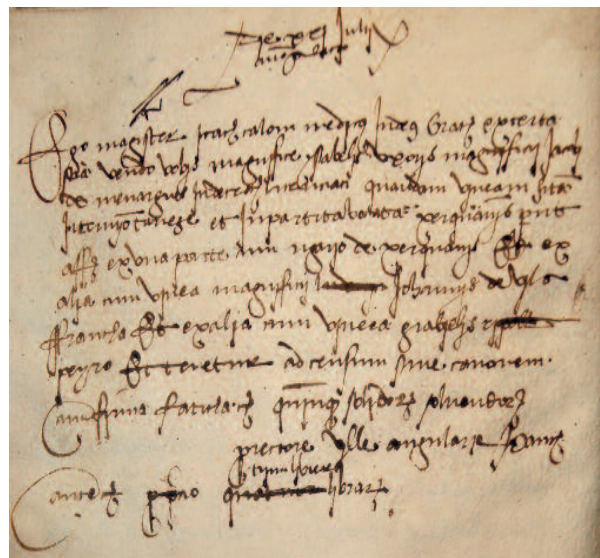
Figura 1. Notari G. Vidal (UD 4427). 20 JUL 1492. Abenaci, metge; Ponces, apotecari.

21 de juliol del 1491.

Mestre Isaac Salom, metge, jueu, ven a Isabel, esposa del magnífic Jaume de Menàrguens, en Decrets llicenciat, una vinya situada a Tàrraga.⁴ (Fig. 2)

4 de febrer del 1503.

Francesc Cirerols, apotecari de Tàrraga, reconeix que Joan Segarra, també apotecari de Tàrraga, li ha pagat 6 lliures per raó d'un censal... Testimoni, Pere Florensa, apotecari de Tàrraga.⁵ (Fig. 3).

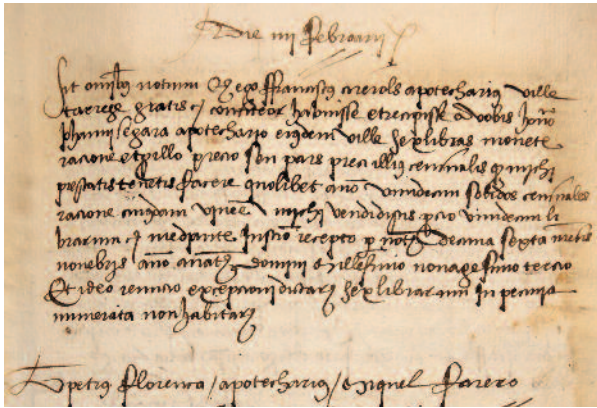

Figura 2. Notari G. Vidal (UD 4427). 21 JUL 1492. Isaac Salom.

³ Notari G. Vidal, doc 4427.

⁴ Notari G. Vidal, doc 4427.

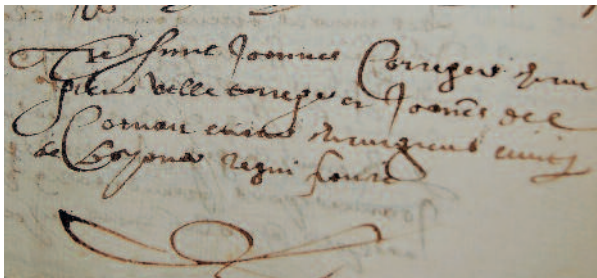
⁵ Notari C. Vidal, doc 4431.

Figura 3. Notari G. Vidal (UD 4431). 4 FEB 1503. Cirerols, Segarra, Florensa, apotecaris.

24 de juliol del 1562.

Joan Correges, cirurgià de Tàrrega, i Joan del Cornau, cirurgià de Baiona, Regne de França, testimonis d'una escriptura.⁶ (Fig. 4).

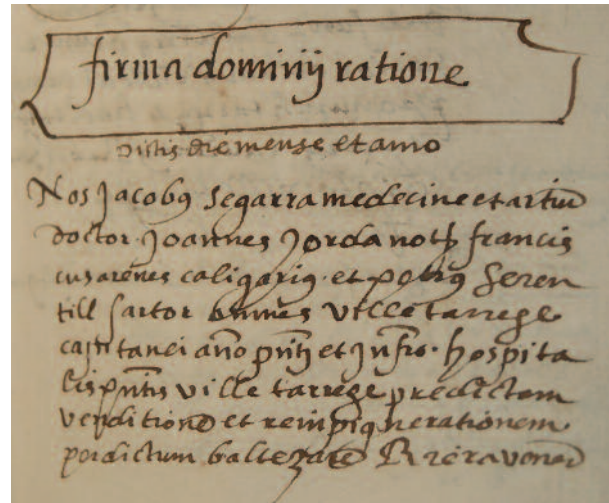
Figura 4. Notari P. Rabassa (UD 4460). 24 JUL 1562. Correges i Cornau, cirurgians.

16 de desembre del 1564.

“Jo, Joan de Correges, cirurgià de Tàrrega, en dies passats fent camí cap a la casa de Jaume Barberà, apotecari de la dita vila, per recollir uns medicaments per la restauració de la vida de Pere Ubac, pagès de La Mora, em foren perpetrats molts tirs de pedrenyals i de ballestes...”⁷

3 de maig del 1584.

“Nosaltres, Jaume Segarra, en medicina i arts doctor; Joan Jordà, notari; Francesc Arenes, sabater; i Pere Serentill, sastre, tots de Tàrrega, capitans per l'any present dels hospitals de Tàrrega...”⁸ (Fig. 5).

Figura 5. Notari P. Rabassa (UD 4476). 3 MAI 1584. Capitans d'hospitals.

13 de setembre del 1584.

“Jo, Joan Teixidor, ferrer i manescal de la vila de Tàrrega, fas fe com avui... vingué lo discret A. Val·lés, notari residint a Barcelona, aportant un matxo de sella, negre, lo qual venia molt afadigat i de mala gana... requerint-me que com a manescal fes visura de lo que podria tenir...”⁹ (Fig. 6).

16 d'octubre del 1591.

“Debitori fet, firmat i jurat per Jaume Oliva, apotecari de Tàrrega, a favor de Joan Ozen, mercader d'Ascó, per 19 lliures, set sous i 19 diners, preu d'un pa de sucre eixeropat...”¹⁰ (Fig. 7).

⁶ Notari P.B. Rabassa, doc 4460.

⁷ Notari F. Ponces, doc 4444.

⁸ Notari P.B. Rabassa, doc 4476

⁹ Notari P. B. Rabassa, doc 4476.

¹⁰ Notari P. B. Rabassa, doc 4482.

Ditto di Clamo.

Jo Joan Legi de ferres y
 munesal de la vila de
 Tàrraga. fas fe com als vuyt
 de setembre dñi de nos don
 vingue en lo gothel de m^o
 Joan a m^o gol. gothel lo
 giscret m^o t. valles nos
 refi gint on Borcelona apr
 tant un mateo de cella ne
 gre. lo qual. Vemi molt
 afidigat de molt mala
 gana y dei codi valles
 me requeri que jo com ama
 nes tal que co. mi ras aquell
 que crec que podre tenir
 y defora fin i jura deca
 y jura ma confienca
 codi mateo. no temie
 fi no gre de ffaleimenz

Figura 6. Notari P. Rabassa (UD 4476). 13 SET 1584. Matxo.

Die. decimo sexto mensis octobris
 anno anathu^o dñi MDLXXXV
 tarrega

Debitum factum firmatu et juratu
 me^o per hon^o Jacobum olim apothecarium
 892° villetarrega et clara eius uxorem hono^o
 tate^o Joanni Oren villo de aspio mercatori
 1506° p^oti de no^oem Cibis decem septem solidis
 2 p^oti de no^oem Cibis decem septem solidis
 9 m^o et nouem denarijs bar^o. rone et proprio
 1604° de un p^o de succre exorop^o una cassa
 utente^o Joanne pinell colbereng de
 ofo et h^omas rone saleng tarrega

Figura 7. Notari P. Rabassa (UD 4482). 16 OCT 1591. Pa de sucre.

Discussió

El nombre de sanitaris localitzats a Tàrraga sembla una mica elevat vist el nombre d'habitants de la població en aquests anys. Al fogatge¹¹ de 1553, hi consten els noms dels 197 caps de família titulars d'un "foc" o habitatge: 23 eclesiàstics, 11 gentilshòmens i 190 laics, dades que poden fer suposar que la població de Tàrraga d'aquest any pot ser d'uns 1.200 habitants.

Pels cognoms que apareixen en aquest fogatge¹², tenien habitatge propi els apotecaris Sagarra, Salvany, Cervera i Martí, l'hospitaler Renyer i el manescal Reguer; cap cognom de metge o cirurgià hi consta.

¹¹ Llistat d'interès impositiu o fiscal amb els noms dels titulars dels habitatges d'una població.

¹² Fogatges de les corts de 1553. Archivo de la Corona de Aragón, ACA, REAL PATRIMONIO, MAESTRE RACIONAL, Volúmenes, Serie General, 2600.